

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Галя Крумова Цолова, дм

Член на научно жури по процедура за защита на дисертационен труд, съгласно Заповед №РД-24/13.01.2023 г. на директора на НЦОЗА на тема „Приложение и имплементация на методологията TDABC - остойностяване, базирано на дейността и нейното времетраене в очни клиники в България при лечение на пациенти с макулна дегенерация“.

Обявеният конкурс е за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“ в област на висше образование 7. „Здравеопазване и спорт“ по професионално направление 7.1. „Медицина“ по научната специалност „Социална медицина и здравен мениджмънт“, с кандидат **Адриана Мирославова Дачева**.

Рецензията е изготвена съгласно изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Националния център по обществено здраве и анализи (НЦОЗА).

Общо представяне на процедурата и докторанта

Във връзка с процедурата е предоставен комплект материали на хартиен и електронен носител, който включва изискваните документи, както следва: дисертационен труд; автореферат; копия на научните публикации; списък на публикации и участия в научни форуми; други документи.

Адриана Дачева е зачислена като докторант на самостоятелна подготовка със Заповед на Директора на НЦОЗА № РД-530, считано от 11.11.2021 г. по докторска програма: „Социална медицина и здравен мениджмънт“. Докторантът има необходимия брой точки, съгласно Приложение 1. Минимални национални изисквания към научната и преподавателската дейност.

На Научен колегиум на дирекция „Промоция на здраве и превенция на болестите“, и въз основа на решение на НС, докторантът е отчислен с право на защита, съгласно Заповед № РД-22/12.01.2023 г. на Директора на НЦОЗА.

Наборът от документи отговаря на изискванията, с което се доказва законосъобразността и пълнотата на проведеното обучение и процедурата по неговото администриране.

Автобиографични данни на кандидата

Адриана Мирославова Дачева е родена на 14.08.1991 г. в гр. София. През 2010 г. завършва 22-ро СЕУ „Георги Стойков Раковски“, София, с профил информатика и информационни технологии. През 2014 г. придобива степен „бакалавър“, специалност „Българска филология“ в Факултет по славянски филологии на Софийски университет „Св. Климент Охридски“, а през 2016 г. – степен „магистър“ в същия университет, специалност „преводач- редактор с английски език“.

През 2017 г. завършва Европейско висше училище по икономика и мениджмънт (ЕВУИМ), специалност „Здравен мениджмънт“. От ноември 2021 г. е докторант в НЦОЗА, самостоятелна форма на обучение.

Трудовият ѝ стаж започва на 06.04.2016 г. като технически сътрудник в консултантска компания НТА ООД, София. След това работи последователно като: офис мениджър & анализатор на бюджетно въздействие, ръководител-мениджър отдел и от 01.01.2021 г. до момента – оперативен директор в същата фирма.

Допълнително специализира в Глазгоу, Барселона и Копенхаген. Проучва и имплементира споразумения за споделяне на риска и иновативни финансови модели за заплащане на скъпоструващи терапии и генни терапии у нас. От 2019 г. активно прилага методологията на Harvard Business School (HBS) за измерване на ползи в здравеопазването в български клиники в областта на офталмологията, кардиологията, онкологията.

Адриана Дачева е лектор на обучения в областта на оценката на здравните технологии на водещи компании в здравеопазването с представителства в България и лектор на научен кръжок в Медицински университет - Плевен: "Измерване на ползи в здравеопазването" за студенти по медицина.

Тя е автор и съавтор на научни публикации, монографии, книги, постери на научни конференции.

Актуалност на разработката

Дисертационният труд е посветен на една изключително актуална тема. Всички здравни системи днес работят при ограничени финансови ресурси, които често водят до неправилното им разпределение и неадекватна грижа. Иновативните организации в здравеопазването в световен мащаб трансформират здравните грижи чрез измерване на ползите в здравеопазването (VMHC) с цел подобряване на резултатите за пациентите и

оптимизиране на разходите. VMHC включва здравни услуги, ориентирани към измерване на добавената стойност, чрез използване на методологиите - TDABC (time-driven activity-based costing, остойносттаване, базирано на дейността и нейното времетраене), и измерване на крайни резултати (здравни резултати и резултати, свързани с качеството на живот на пациента). Измерването на ползи в системата на здравеопазването дава възможност за преминаване от модел на заплащане за конкретна дейност към система от грижи, основани на ползата.

Настоящият труд е посветен на приложението на методологията TDABC при пациенти с макулна дегенерация, свързана с възрастта. Прилагането на тази методология е дългосрочна стратегия, която има за цел да структурира измерването на клиничните резултати и резултатите, свързани с качеството на живот на пациента, с цел подобряване на дейността чрез регулярна обработка и анализ на данните, както и проследяване на ефекта от конкретна терапия върху качеството на живот на пациентите.

Характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е оформен съгласно изискванията на ЗРАСРБ. Текстът е ясен, добре структуриран и е налице адекватен баланс между отделните раздели.

Работката е представена на 158 страници и включва всички необходими елементи: въведение, литературен обзор, методика на проучването, обсъждане на резултатите, изводи, препоръки. Библиографията включва 113 литературни източници, от които 9 на кирилица и 104 на латиница. Работата е онагледена с 25 таблици и 12 фигури. Приложени са международно сертифицирани въпросници и методики за оценка качеството на живот на пациентите.

Литературен обзор

Литературният обзор представя водещи световни примери по отношение приложението на методологията TDABC в здравеопазването, основано на ползите, включваща - остойносттаване, базирано на дейността и нейното времетраене, както и ролята на ОЗТ при измерването на ползите в здравеопазването.

Акцентира се върху идеята, че концепцията за стойност изисква включване на всичко, касаещо пациента, което налага трансформация на традиционния модел на заплащане, а за това е необходима нова структура. В този аспект приложението на Value-based healthcare (VBHC) рамка позволява намаляване на разходите, без да се

компрометиращо качеството.

Направеният анализ в обзора показва много добра информираност на дисертанта относно изследвания проблем, умения за работа с научна литература, както и за обсъждане на различни мнения и обобщения. Качественият и добре структуриран литературен обзор е основа за формулирането на целта и задачите на дисертационния труд.

Методика на проучването

Целта и задачите на дисертацията, както и работната хипотеза, предметът и обектът на изследването са представени коректно. Целта на проучването е провеждане на външна оценка, анализ на разходите, на процесите, структурата на управленския екип и техническите решения в две очни клиники (Очна Клиника 1 и Очна Клиника 2) като концепция при извършване на офталмологична процедура по интравитреално приложение на VEGF-inh. при пациенти с макулна дегенерация чрез методологията TDABC. Задачите са 7 и произтичат от поставената цел.

Методите за приложение на TDABC включват: извършване на външна оценка, анализ на разходите, анализ на процесите, структурата на управленския екип и техническите решения в две очни клиники, като концепция при извършване на офталмологична процедура по интравитреално приложение на VEGF-inh. при пациенти с макулна дегенерация.

Използвани са въпросници, индивидуални интервюта с висшия мениджмънт на клиниката, групови интервюта с медицинския персонал, наблюдения на място в клиниката, електронни регистри с база данни. За остойностяването на дейността във всяка една от стъпките в процеса за предоставяне на медицинска грижа е използван модел, разработен в Microsoft Excel.

При оценката на времето, необходимо за извършването на интравитреално приложение на VEGF-inh. в операционна зала, е използван хронометражният метод, като е изчислена осреднена стойност за извършване на процедурата при всички пациенти.

Резултати, изводи и препоръки, приноси

Извършен е анализ на резултатите от попълнените инициращи въпросници („Инициращ въпросник за макулна дегенерация“ и „Инициращ въпросник за макулна дегенерация - план на процесите“), проведените интервюта и наблюдението на интравитреално приложение на VEGF-inh. в Очна клиника 1 и 2.

В резултат на това са създадени: схеми, отразяващи последователността и времетраенето на процесите по процедурата преди и след оптимизацията, сравнителен анализ на времето за провеждане на процесите за интравитреално приложение, финансов модел, изчисляващ заплащането на участващия персонал и настоящ анализ и препоръки, засягащи управленските и технически решения.

Получените резултати са сравнени с тези от други проучвания. Предложена е шесткомпонентна стратегия за преминаване към система за предоставяне на здравни грижи с висока стойност, включваща: *Организиране на интегрирани центрове за практика; Измерване на резултатите и разходите за всеки пациент; Преминаване към пакетни плащания за цикли от грижи; Интегрирани системи за грижи; Разширяване на географския обхват; Изграждане на подходяща платформа за информационни технологии.*

Дисертационният труд завършва с формулирането на 8 извода, които са логично следствие от поставените цел, задачи и анализ на резултатите.

Прилагането на методологията TDABC е дългосрочна стратегия, която има за цел да определи точна мярка за производителност на труда в първичната грижа и да идентифицира нейните детерминанти, включително комбинация от разпределение на работна сила, технология и характеристики на пациента. Тя е подходящ подход за управление на присъщите за болнични условия сложни разходи. В *Очна Клиника 1* въвеждането на методиката е свързано с освобождаване на човешки капацитет, което води до подобряване на производителността чрез оптимизация на процесите и освобождава практически капацитет, който да бъде преразпределен за дейности с по-висока добавена полза.

В *Очна Клиника 2* въвеждането на методиката е фокусирана върху въвеждане на измерване на постигнати резултати (здравни резултати и резултати, свързани с качеството на живот на пациентите), което е свързано с осигуряване на конкурентно предимство и предоставяне на по-качествена грижа за пациента.

Дадени са 4 препоръки, адресирани към очни клиники, които са основа за бъдещо приложение на TDABC методологията с фокус към пациента, здравните резултати, човешките и финансови ресурси при активно участие на висшия мениджмънт по време на целия процес.

Приносите от дисертационния труд имат както научно-теоретичен, така и научно-приложен характер и отразяват получените резултати.

За пръв път в България е проведена външна оценка, анализ на разходите, анализ на процесите, структурата на управленския екип и техническите решения в офталмологията при пациенти с макулна дегенерация чрез въвеждане концепцията за здравеопазване, основано на ползите, и в частност – приложение на методологията TDABC.

Концепцията на здравеопазването, основано на ползите (VBHC) и приложението на методологията “TDABC - остойносттаване, базирано на дейността и нейното времетраене“, се изгражда върху подходящи грижи за постигане на личните цели на пациента (лична стойност) и постигане на най-добри възможни резултати с налични ресурси (техническа стойност).

Използвайки мултидисциплинарната стратегия, обхващаща качествени и количествени изследователски методи, TDABC запълва текущите пропуски, като предоставя основани на факти препоръки за подобряване на резултатите и определящите фактори за производителност на труда.

Лично участие на автора

Авторът е участвал лично във всички етапи на проучването - планиране, изработване на дизайна, ръководство, координация и контрол при събирането на информацията, при анализа и обработката ѝ. Дисертационният труд показва, че Адриана Дачева има задълбочени знания, професионални и лични качества за самостоятелно извършване на научно-изследователска дейност. Трудът е написан на стилистично добър език, дава пълна представа за извършената работа.

Научни публикации във връзка с дисертацията

Докторантът има 8 публикувани статии, от които 2 в български и 6 в международни списания и 7 участия в международни научни форуми, свързани с дисертацията.

Автореферат

Авторефератът напълно отразява постигнатото от докторанта, синтезира съдържанието на дисертационната разработка и е изцяло съобразен с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото приложение и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в НЦОЗА.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Оценявам положително дисертационния труд. Представената разработка е задълбочено изследване на актуален в световен мащаб проблем, за чието решение е предложена имплементация на една иновативна и нова за България методика - TDABC (*остойностяване, базирано на дейността и нейното времетраене*), разработена от Harvard Business School. Съдържа всички необходими елементи. Проучването има научна и практическа насоченост, а темата безспорно е актуална и дисертабилна.

Дисертационният труд напълно отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в България, Правилника за приложение на закона за развитие на академичния състав в България и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в НЦОЗА за присъждане на образователна и научна степен „доктор” по научната специалност „Социална медицина и здравен мениджмънт”.

Изложените по-горе съображения ми дават основание убедено да предложа на членовете на уважаемото научно жури да гласуват положително за присъждане на образователната и научна степен „Доктор” на Адриана Мирославова Дачева.

08.02.2023 г.

Изготвил:

доц. д-р Галя Цолова, дм

